

## דף לה.

עין משפט א.ב.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ג ה"א

**שְׁמוֹנֵה הַלְכוֹת ז' יֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה הַתְּפִלִּין כָּלֵן הַלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּלְפִיכָף כָּלֵן מַעֲבֹבוֹת וְאֵם שְׁנָה בְּאַחַת מֵהֶן פָּסֹל.**

**ז'. כסף משנה:** שיהיו מרובעות וכו'. בפרק הקומץ (מנחות ל"ה) ובפרק הקורא עומד (מגילה כ"ד): תנא תפילין מרובעות הל"מ אמר רב פפא בתופרין ובאלכסון כלומר שלא יפסידו בתפירתם את ריבועם במשיכת חוט התפירה ובאלכסון נמי שיהא ריבוען מכוון אורכן כרוחבן כדי שיהא להם אותו אלכסון שאחז"ל כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא: ושיהיה בעור של ראש וכו'. פרק במה מדליקין (שבת כ"ח): אמר אביי שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני ומפרש רבינו דהיינו שי"ן מימין ושי"ן משמאל ובשימושא רבה צורה דשי"ן דימינא תלת רישי ודשמאלא ארבעה רישי ואי אפיך לית לן בה: ושיכרוך הפרשיות במטלית. ירושלמי פ"ק דמגילה כתבו הרי"ף סוף הלכות ס"ת הלכה למשה מסיני שטולין במטלית ומפרש רבינו דהיינו שיכרוך הפרשיות במטלית: ושיכרוך אותה בשיער. שם בירושלמי ובבבלי פ' שמונה שרצים (שבת דף ק"ח) הל"מ שהתפילין נכרכות בשיער ונתפרות בגידין: ושעושין להם מעבורת וכו'. בהקומץ רבה (מנחות ל"ה) אמר אביי האי מעברתא דתפילין הל"מ וכתב הערוך פירוש מעברתא דתפילין הוא תיתורא וכן גשרים נקראים מעברתא ונקראים תיתורא ובתפילין הוא מקום שמכניסין בו הרצועה ונקרא מעברתא דתפילי עד כאן לשונו. וכתב הרא"ש ז"ל ולא בעי למימר דתרווייהו חדא מילתא היא דהא בגמרא חשיבי כב' כלומר דגרסינן הכי אמר רב חננאל אמר רב האי תיתורא דתפילי הל"מ אמר אביי האי מעברתא דתפילי ושי"ן של תפילין הל"מ אלא משום דמחברי אהדדי חשיב להו כחדא ודעת רבינו דתרווייהו חדא כפשט לשון בעל הערוך ואף ע"ג דכבר א"ר חננאל דהל"מ הוא אידי דבעי אביי למימר דשי"ן של תפילין הל"מ אמר נמי דהאי מעברתא הל"מ לומר כי היכי דהאי מעברתא הל"מ כדא"ר חננאל א"ר ה"נ שי"ן הל"מ היא ואיצטריך למימר הכי דלא תימא רב חננאל ואביי פליגי דלרב חננאל שמיע ליה דתיתורא דוקא הל"מ ולא שי"ן ואביי שמיע ליה דשי"ן דוקא הלכה למ"מ ולא תיתורא להכי הדר אביי ואדכר מעברתא לומר דלא פליג אדרב חננאל. ומלשון רבינו נראה שהבתים והתיתורא של עור אחד הם וכ"כ הרא"ש ז"ל דמשמע כן מפירש"י והעולם לא נהגו כן לפי שעור הבתים דק ועור התיתורא צריך שיהיה עב וחזק מפני שהרצועה שם תמיד ולכן כופלים עור לשנים ועושין נקב מרובע בכפל העליון ומכניסין בו הבתים והכפל התחתון מכסה פי הבתים ונמצאת מעברתא מהעור העב החזק: ושיהיו הרצועות שחורות. בפרק הקומץ (שם) אמר רב יצחק רצועות שחורות הל"מ ואמר בגמרא דהיינו מבחוץ אבל מבפנים מאי זה גוון שירצה ובלבד שלא יהיו אדומות: ושיהיה הקשר וכו'. (שם) אמר רב

וְאֵלּוּ הֵם. שְׂיֵהִיו מְרַבְּעוֹת. וְכֵן תְּפִירְתָּן בְּרַבּוּעַ. וְאֶלְכָסוֹנָן  
בְּרַבּוּעַ עַד שְׂיֵהִיהָ לָהֶן אַרְבַּע זָוִיּוֹת שְׁוֹת. וְשְׂיֵהִיהָ בְּעוֹר  
שֶׁל רֹאשׁ צוּרֶת שִׁי' מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל. וְשִׂיכְרוֹךְ הַפְּרָשִׁיּוֹת  
בְּמַטְלִית. וְשִׂיכְרוֹךְ אוֹתָן בְּשַׁעַר מַעַל הַמַּטְלִית. וְאַחֵר כָּךְ  
מְכַנִּיסִין בְּבִתְיָהֶן. וְשְׂיֵהִיו תּוֹפְרִין אוֹתָן בְּגִידֵין. וְשַׁעֲשִׁיין  
לָהֶן מַעֲבָרֶת מַעוֹר הַחֲפוּי שֶׁתַּכְנִס בָּהּ הָרְצוּעָה עַד שֶׁתֵּהָא  
עוֹבְרֶת וְהוֹלֶכֶת בְּתוֹךְ תּוֹכָר שְׁלָה. וְשְׂיֵהִיו הָרְצוּעוֹת  
שְׁחוּרוֹת. וְשְׂיֵהִיהָ הַקָּשֶׁר שֶׁלָּהֶן קָשֶׁר יָדוּעַ כְּצוּרֶת דָּל'ת:

### שו"ע או"ח סימן לב סעיף מד

סב. התיתורא והמעברתא הלכה למשה מסיני וצריכים ג"כ להיות מעור  
בהמה חיה ועוף טהורים ומעובדים לשמן כמו הבתים.

סג. יגלגל כל פרשה מסופה לתחילתה וכורך אותם בקלף קטן <sup>ק</sup>, ויש  
מקפידין בקלף כשר. גם הלכה למשה מסיני שיכרוך עליה שער  
בהמה <sup>ר</sup> או חיה טהורים.

הגה: ונוהגים לכרוך שער על הפרשה ואח"כ כורכים עליו קלף כשר וחוזרים  
וכורכים עליו שער.

סד. נהגו שיהיה שער של עגל <sup>ש</sup> ואם לא מצא כורך בשל פרה או שור,

יהודה בר רב שמואל משמיה דרב קשר של תפילין הל"מ. ומפרש רבינו דהיינו שיעשה  
קשר כעין דל'ת:

<sup>ק</sup>. ולהרמב"ם אם לא כרכם בקלף קטן פסול אבל לדעת הרא"ש כשר, ואם אין לו אחרים  
יניחם בלא ברכה, קול יעקב אות ר"ג.

<sup>ר</sup>. וצריך לכתחלה לכרוך הכריכה בשער לשמה, שם אות ר"ה. ויכרוך השער היטב שאם  
יעזוב הפרשה מידו לא יסתור השער.

<sup>ש</sup>. ונהגו לקחת של הזנב כי הם ארוכים.

\*\*\*\*\*  
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים  
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

ורוחץ השער היטב תחלה.

מקצת שער זה צריך שיראה חוץ לבתים <sup>ת</sup>.

עין משפט ג. הרמב"ם הל' תפילין ופ"ת פ"ג הי"א  
עיי' לעיל עין משפט א.ב.

שו"ע או"ח סימן לב סעיף מב

מב. ס. השי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הבתים של הראש כמין שי"ן בולטת מקמטי העור <sup>א</sup> שי"ן אחד מימין המניח <sup>ב</sup> של ג' ראשין, ושי"ן אחד משמאל של ד' ראשין <sup>ג</sup>.  
הגה: מ"מ אם הפך אינו נפסל <sup>ד</sup>.

עין משפט ד. הרמב"ם הל' תפילין ופ"ת פ"ג הי"א

וְצָרִיךְ שִׁיגִיעַ הַחֲרִיץ <sup>ה</sup> שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ עַד מְקוֹם הַתִּפְּרָה. וְאִם הָיָה הַחֲרִיץ נֶכֶד כִּדִּי שִׁיְהִי אֲרֻבָּעָה רָאשִׁין

ת. י"א שצריך לצאת השער מפ' קדש אך יש להניחם, בפ' והיה אם שמוע הנוטה לפ' קדש מהשל"ה. אם שכח להוציא השער ותפר נראה שצריך לפתוח ולהוציא השער, קול יעקב אות רי"ב.  
א. ובתחלה עושה ביד ולא בדפוס דיש לחוש לחק תוכות ובכדי שיהיה יפה משלימים עם הדפוס, קול יעקב אות קצ"ב.  
ב. וואם הוא איטר הולכים אחר ימין ושמאל העולם, מ"א ס"ק נ"ח.  
ג. והטעם של ג' ראשין נגד ג' אבות העולם, ושל ד' כנגד האמהות ועוד יש טעם נסתר, ועוד טעמים, עיי' קול יעקב אות קצ"ד.  
ד. אבל אם חסרה אחת פסול, קול יעקב אות קצ"ה.

ה. כסף משנה: וצריך שיגיע החריץ וכו' ואם אין חריץ ניכר פסולות. ברייתא בפרק הקומץ (מנחות ל"ד:) וכתבה הרי"ף בהלכות תפילין ושוי' שנותן משיחה וחוט בין כל אחד ואחד ואם אין חריץ ניכר פסולות: ומ"ש שצריך שיגיע החריץ עד מקום התפר. (שם דף ל"ה) אמר אב"י צריך שיגיע חריץ למקום התפר רב דימי אמר כיון דמינכר תו לא צריך. ופרש"י וצריך שיגיע חריץ שבין בית לבית עד מקום התפר למטה כלומר עד בית מושבו

\*\*\*\*\*  
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

נִרְאִין לְכָל וְאֶף עַל פִּי שְׂאִין הַחֲרִיץ מְגִיעַ לְמָקוֹם הַתֶּפֶר  
כְּשֵׁרוֹת. וְאִם אֵין חֲרִיץ נֶכֶד פְּסוּלוֹת. וְצָרִיף לְהַעֲבִיר  
בְּתוֹךְ כָּל חֲרִיץ וְחֲרִיץ עַל גְּבִי הָעוֹר חוּט אוֹ מְשִׁיחָה  
לְהַבְדִּיל בֵּין בֵּית לְבֵית. וּמִנְהֵג פָּשׁוּט לְהַעֲבִיר גִּיד מְגִידֵי  
הַתִּפְיָרָה בְּכָל חֲרִיץ וְחֲרִיץ מְשֻׁלָּשֶׁתָן:

שו"ע או"ח סימן לב סעיף מו

מג. סא. חודה של השי"ן למטה צריך להגיע עד מקום התפר<sup>1</sup>.

הגה: וגם היודי"ן שבשי"ן צריכים ליגע למטה בשולי השי"ן.

עין משפט ה.ו. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ג הי"ד

הַרְצוּעוֹת שֶׁל תְּפִלִּין<sup>2</sup> בֵּין שֶׁל רֹאשׁ בֵּין שֶׁל יָד פְּנִיָּהֶם  
הַחִיצוֹנִים שְׁחוּרִים וְזוֹ הֵלָכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי. אָבֵל אַחֲרֵי  
הַרְצוּעוֹת הַזֵּאת וּמִבְּפָנִים הֵן אִם הָיוּ יִרְקוֹת אוֹ לְבָנוֹת

דהיינו תיתורא. והרא"ש כתב שי"מ שחריץ של שי"ן דהיינו חודה של שי"ן למטה יגיע  
עד אחיו התפר וכפי זה נראה, ונהגו כשני הפירושים להגיע חריץ השי"ן וחריץ הבדלת  
הבתים עד התפירה לחומרא כאביי ודלא כרב דימי עכ"ל: ומ"ש רבינו שאם לא היה החריץ  
מגיע למקום התפר כשר והוא שיהיה ניכר החריץ. טעמו מדתני' בהקומץ (שם ל"ד) ואם אין  
חריצין ניכר פסולות משמע דכל שהוא ניכר כשר בכל גווני ואם כן כי אמר אביי צריך  
שיגיע חריץ למקום התפר למצוה אמר כן ולא לעכב ואע"פ שהמרדכי נסתפק בזה רבינו  
פשיטא ליה:

ו. היינו לכתחלה אבל בדיעבד אינו מעכב, וקודם עשיית השיני"ן יאמר בפיו שעושה  
אותם לשמן, קול יעקב אות קצ"ח.

ז. כסף משנה: הרצוה של תפילין וכו'. בפרק הקומץ (מנחות דף ל"ה) אמר רבי יצחק  
רצועות שחורות הל"מ ואוקימנא לה מבחוץ אבל מבפנים מאיזה צבע שירצה חוץ  
מאדום משום גנאי ודבר אחר מאי גנאי ודבר אחר מבפנים איכא זימנין דמתהפכא. והא  
דאמרי' משום גנאי יש מפרשים שמא יאמרו שמיפה עצמו למצוא חן בעיני הזונות ודבר  
אחר כהני עכו"ם שעושין סימנין מבגד אדום. ורש"י ז"ל פירש גנאי שמא יאמרו מדם

\*\*\*\*\*  
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהוד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים  
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

כְּשֵׁרוֹת. אֲדָמוֹת לֹא יַעֲשֶׂה שְׁמָא תִּתְּפֹךְ הַרְצוּעָה וּגְנָאֵי  
הוּא לוֹ. וְלֹא יִהְיֶה אַחֲרֵי הַרְצוּעָה לְעוֹלָם אֶלָּא כְּעֵין  
הַקְצִיצָה אִם יִרְקָה יִרְקִין וְאִם לִבְנָה לִבְנִים. וְנוֹי הוּא  
לְתַפְלִין שְׂיֵהִיו כָּלָן שְׁחֹרוֹת הַקְצִיצָה וְהַרְצוּעָה כָּלָה:

### שו"ע או"ח סימן לג סעיף ג

ג. עור הרצועות צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועוף הטהורים, וצריך  
שיהיה מעובד לשמו<sup>ה</sup>.

הרצועות בין מעור בין מקלף כשרות.  
והלכה למשה מסיני שיהיו שחורות<sup>ט</sup> מבחוץ אבל מצד פנים יעשה צבע  
שירצה חוץ מאדום שמא יאמרו מדם פצעו נצבעו.

### עין משפט ז.ז. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ג ה"א

עיין לעיל עין משפט א.ב.

### שו"ע או"ח סימן לב סעיף לט

נז. תפילין של ראש ושל יד הלכה למשה מסיני שיהיו מרובעות  
בתפירתן<sup>י</sup> ויהיה רבוען מכוון אורכו כרוחבו כדי שיהיה להם אותו

חטיטיו נצבעו ודבר אחר שמא יאמרו אשתו נדה בעל ונצבעו בדם. ורבינו כתב טעם דגנאי  
לבד ולא חשש לכתוב עוד או שמא לא היה בגירסתו. ומ"ש ולא יהיה אחורי הרצועה וכו':  
ח. ואם לאו פסול לכ"ע אפי' למכשירים בבתים, ואין לו תקנה אפי' משחירו אח"כ לשמה,  
קול יעקב אות י'. והמדקדקים מעבדים של רצועות הראש ושל רצועות היד בנפרד עם  
כוונה לכל רצועות, עיין בקול יעקב אות י"א.

ט. ואם נתלבנו חוזר וצובען לשמן, וגם הקצוות יש לדקדק להשחירן. והמדקדקים  
משחירים הרצועות מבית ומחוץ, קול יעקב אות י"ג.

י. פי' רש"י שישמור ריבוען שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדאי ויקצר רוחבו, והרא"ש  
פי' שגם גוף התפירה יהיה בריבוע ממש, ב"י, קול יעקב אות קע"ה.

\*\*\*\*\*  
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים  
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

אלכסון שאמרו חז"ל כל אמה בריבוע אמה ושני חומשים באלכסון.  
צריך לרבע גם מקום מושכן <sup>ב</sup> וגם הבתים <sup>ל</sup>.

הגה: אבל גובה הבתים אין להקפיד <sup>מ</sup> אם הוא יותר מריבוען וארכן.

ל<sup>ט</sup>. נז. עשאם מרובעות ואחר זמן נתקלקל ריבוען יש מי שאומר שצריך לרבען <sup>י</sup>.

הגה: ויעשה כל הד' בתים בשוה <sup>ס</sup> שלא יהיה אחד גדול מחבירו.

עין משפט ט. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ד ה"ג

הַמְנִיחַ תְּפִלָּה שֶׁל יָד <sup>ע</sup> עַל פֶּס יָדוֹ אוֹ שֶׁל רֹאשׁ עַל מִצְחוֹ  
הָרִי זֶה דֶּרֶךְ צְדוּקִים. הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ עֲגֻלָּה כְּאַגֻּז אֵין

כ. היינו התיאורא.

ל. היינו הבתים במקום הנחת הפרשיות.

מ. וּבספר האשכול כתב שיש להקפיד לכתחילה שגם הגובה כמו באורך ורוחב. אלא שכתב ולא ראיתי נוהגים כן.

נ. דבכל שעה בעינן שיהיו מרובעות לא כן בציצית שהתורה הקפידה על שעת העשיה. מיהו אם מחמת האויר שבין הבתים כשמתייבש העור מתרחבים הבתים אבל כשיהדקם נמצא הריבוע מכוון כשרים, ברכי יוסף אות י"ב, ושערי תשובה אות נ"ח.  
ו. מ"מ א"צ למודדן בכל יום אם ריבוען קיים, אם לא שרואה שנתקלקלו אז צריך תיקון. קול יעקב אות קפ"א.

ס. היינו לנוי התפילין ולמצוה, קול יעקב אות קפ"ב.

ע. כסף משנה: המניח תפלה של יד וכו'. משנה פרק הקורא את המגילה עומד (דף כ"ד):  
העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זה דרך הצדוקים. ובגמרא לימא תנינא להא דתנו רבנן תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני אמר רב פפא דעבידא כי אמגוזא. ואמתניתין פירש"י סכנה שלא תכנס בראשו. נתנה על מצחו של ראש ושל יד על פס ידו הרי זה דרך הצדוקים שמניחין מדרש חכמים והולכים אחר המשמע. ורבינו לא חשש לכתוב סכנה כיון דלענין דינא לא נפקא לן מידי דמאחר דאין מצוה כלל כי לא הוי בה סכנה לא ליעביד הכי: איטר מניח וכו'. בסוף פרק הקומץ (מנחות דף ל"ז) תנו רבנן איטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו והתניא מניח בשמאלו שהוא שמאל כל אדם אמר אביי כי תניא ההיא בשולט בשתי ידיו:

בָּהּ מִצֹּה כָּלֵל. אֵטֶר מִנִּיחַ תְּפִלִּין בִּימִינוֹ שֶׁהוּא שְׂמָאל  
שָׁלוֹ. וְאִם הָיָה שׁוֹלֵט בְּשֵׁתִי יָדָיו מִנִּיחַ אוֹתָהּ בְּשְׂמָאלוֹ  
שֶׁהוּא שְׂמָאל כָּל אָדָם. וּמָקוֹם קְשִׁירַת הַתְּפִלִּין וּמָקוֹם  
הַנִּחְתָּן מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּם:

עין משפט י.כ.ל.מ. שו"ע או"ח סימן לג ענין ב.

ב. אם נפסקו תפירות התפילין לרמב"ם אם היו ב' תפירות סמוכות או  
ג' תפירות אפי' זו שלא כנגד זו פסולים, בד"א בישנים אבל  
בחדשים כל זמן שעור מושב הבתים קיים כשרים.

הגה: וי"א דבחדשים פסולים ובישנים כשרים וטוב לחוש ולהחמיר בשניהם פ.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ג הי"ח

תְּפִלִּין שֶׁנִּפְסְקוּ \* הַתְּפִירֹת שֶׁלָּהֶן אִם הָיוּ שְׁתֵּי הַתְּפִירֹת  
זו בְּצֵד זו או שֶׁנִּפְסְקוּ שֶׁלֹּשׁ תְּפִירֹת אֶפְלוּ זו שְׁלֹשׁ כְּנֶגֶד

פ. ויניחם בלי ברכה אם אין לו אחרים.

צ. כסף משנה: תפילין שנפסקו וכו'. שם (דף ל"ה) אמר רב הונא תפילין כל זמן שפני  
טבלן קיימות כשרה ורב חסדא אמר נפסקו שתים כשרה שלש פסולה אמר רבא הא  
דאמר מר שתים כשרה לא אמרן אלא זו שלא כנגד זו אבל זו כנגד זו פסולה וזו כנגד זו  
נמי לא אמרן אלא בעתיקתא אבל בחדתא לית לן בה. א"ל אביי לרב יוסף ה"ד עתיקתא  
וה"ד חדתא א"ל כל היכא דכי מתלית בשלחא והדר חלים חדתא ואידך עתיקתא. ופירוש  
רבינו ברור הוא וי"מ בענין אחר וז"ל והר"י אסכנדר ז"ל בביאור א"ח יש מפרשים הא  
מימרא דרב הונא שכל זמן שטבלה קיימת פ"י התיטורא תהא קיימת בתפירותיה כולם כשרה  
ורב חסדא אמר אפילו נפסקו שתי תפירות עדיין כשרה שאין נפסלת אלא בפסיקת ג'  
תפירות אמר רבא הא דאמר רב חסדא דבפסיקת שתי תפירות לא מפסלא היינו דוקא  
כשנפסקו זה שלא כנגד זה שכל תפירה מ"ד תפירות יש לה פנים ואחור שאם נפסקת  
התפירה שמצד פנים תהא התפירה שכנגדה מאחור קיימת וכן אם נפסקה מצד חוץ תהא  
אותה שכנגדה מצד פנים קיימת אבל אם נפסקה מבפנים ומאחור שנמצאות שנעשו שתים  
זו כנגד זו מופסקות פסולה ולא אמרן בנפסקו שתים זו כנגד זו שפסולה אלא בחדתא

\*\*\*\*\*  
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים  
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

זו הרי אלו פסולות. במה דברים אמורים בישנות אבל  
בחדשות כל זמן שפני טבלן קימות פשרות. ואלו הן  
החדשות כל שאוחזין מקצת העור שנקרע תפרו ותולין  
בו התפלין והוא חזק ואינו נכרת הרי אלו חדשות. ואם  
אין ראוי לתלות בו אלא הוא נפסק הרי אלו ישנות:

## דף לה:

הרמב"ם הל' תפילין ופ"ג הי"ט

עין משפט א.ב.

רצועה שנפסקה ק אין קושרין אותה ואין תופרין אותה  
אלא מוציאה וגונזה ועושין אחרת. ושניורי הרצועה

שע"י שהם חדשות ועדיין לא נתיישב העור העליון על התחתון אלא על ידי חיבור התפירה  
שלמעלה ומלמטה הילכך כשניתקו שתי התפירות זו כנגד זו אחד מלמעלה ואחד מלמטה  
שלא נשתייר לתיתורא במה שתתיישב פסולה ודוקא כשהיא חדשה אבל כשהיא ישנה  
ומתיישבת במקומה אחר חתיכת התפירות כשרה אפי' נפסקו שתי תפירות זו כנגד זו ונתן  
סימן לחדשות כל היכא דמתלי השלחא פירוש כל זמן שאוחזן בעור התיתורא ומתלי  
השלחא עורו מתפשט ונבדל מדביקותו העליון והתחתון וכשמניחו חוזר ומתיישב במקומו  
נקראים חדשים ופסולות אבל אם אוחז עור התיתורא ומושכו ואינו בא אחריו אלא עומד  
במקומו ואין נבדל העליון מהתחתון כשרות אפילו נפסקו שנים זו כנגד זו שכגון זה  
נקראים עתיקתא. עוד יש סימן אחר כל היכא דמתלי במיתונא פירוש כשמושך ברצועה  
התלויה בה ואתיא עור התיתורא אבתרה כלומר שנבדל עור התחתון מהעליון ע"י משיכתו  
נקראים חדתא ופסולות זו כנגד זו ואם אין נפסק התיתורא העליון מן התחתון ע"י משיכה  
כזו אלא עומד ומתיישב במקומו ואינו כוון נקראים ישנות. זהו פי' סוגיא זו על דעת  
הרמב"ם ז"ל אמנם רש"י והרא"ש מפרשים בעור חיפוי הבתים עכ"ל. ודבריו מיוסדים על  
גי' רש"י ז"ל שהיא וזה כנגד זה נמי לא אמרן אלא בחדתא אבל בעתיקתא לית לן בה  
אבל גירסת הרי"ף היא כמ"ש לא אמרן אלא בעתיקתא אבל בחדתא לית לן בה והיא גירסת  
רבינו:

ק. כסף משנה: רצועה שנפסקה וכו'. שם (ל"ה). אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף איפסיקא  
ליה רצועה דתפילין אמר ליה מהו למקטריה אמר ליה וקשרתם שתהא קשירה תמה  
אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי מהו למתפריה ועיולי תפירה לגו אמר ליה

פְּסוּלִין עַד שִׁיָּהָא אַרְכָּה וְרַחֲבָה כְּשֶׁעוֹר אוֹ יֵתֵר עָלָיו.  
וְלַעוֹלָם יִזְהַר לְהִיּוֹת פְּנֵי הַרְצוּעָה לְמַעַלָּה בְּעֵת שֶׁקוֹשֵׁר  
אוֹתָן עַל יָדוֹ וְעַל רֹאשׁוֹ:

### שו"ע או"ח סימן לג סעיף ה

ה. אם נפסקה הרצועה יש מתירין לתפור אותה מצד פנים. וי"א מה שמקיף ממנה הראש וכן מה שמקיף בה הזרוע לקשור הבית עם הזרוע וכדי שתמתח עד האצבע ויקשור ג' קשירות בשיעור זה אין לו תקנה לא בקשירה ולא בתפירה, אבל יותר משיעור זה אין התפירה והקשירה פוסלים בה.

ובשעת הדחק יש לסמוך על המתירין אפי' בשיעור זה כדי שלא יתבטל ממצות תפילין ש.

עין משפט ג.

### הרמב"ם הל' פרה אדומה פי"א ה"ד

מִצְוֹת אֶזוּב שְׁלֹשָׁה קְלָחִין ה' וְכָל קָלַח וְקָלַח גִּבְעוֹל אֶחָד.  
נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִין. וּשְׁיָרֵי שָׁנִים. אוֹ אִם לָקַח שָׁנִים

פוק חזי מאי עמא דבר. ופירש"י דפשט ליה לאיסורא וכן דעת רבינו. וכתב הרא"ש ז"ל ומיירי ברצועה המקפת את הראש ואת הזרוע דהתם בעינן קשירה תמה: ושיורי הרצועה וכו'. (ג"ז שם) א"ר פפא גרדומי רצועה כשרים ולא היא כלומר ואינן כשרים עד דליהוי בהו שיעורא: ולעולם יזהר וכו'. שם אמר רב נחמן בר יצחק ונוייהן לבר ומוכח התם דקאי ארצועות שהן חלקות מצד אחד וצבועות שחורות והוא נוייהן:

ר. ולא יברך ועדיף תפירה מקשירה.

ש. ט"ז ס"ק ז'.

ת. כסף משנה: מצות אֶזוּב ג' קלחים וכו'. בפ"א דפרה מצות אֶזוּב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולין ובתר הכי קתני רבי יוסי אומר מצות אֶזוּב שלשה וכו' ושיריו שנים וגרדומיו כל שהו ובפ"ק דסוכה עלה י"ג אסיקנא דלרבי יוסי ג' לעכב ולרבנן ג' למצוה

\*\*\*\*\*  
את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

בַּתְּחִלָּה וְאַגְדָּן כָּשֶׁר. נִתְפָּרְדוּ הַגְּבָעוּלִין וְנִשְׂרָו הָעֲלִין  
 אֶפְלוּ לֹא נִשְׂאָר מִכָּל גְּבָעוּל מֵהֶם אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא כָּשֶׁר  
 שְׁשִׁירֵי הָאֶזוֹב בְּכָל שֶׁהוּא. קָלַח שֵׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בַּדִּין  
 מִפְּסָקוֹ וְאַחֵר כֶּךָ אוֹגֵד שְׁלֹשֶׁתָן שְׁמֻצּוֹתוֹ לְהִיּוֹת אֲגָדָה אֶף  
 עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְפָּרַשׁ בַּתּוֹרָה שִׁיְהִיָּה אֲגָדָה. פְּסָקוֹ וְלֹא  
 אֲגָדוֹ אוֹ שְׁאֲגָדוֹ וְלֹא פְסָקוֹ אוֹ שֶׁלֹּא פְסָקוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ  
 וְהִזָּה בּוֹ כָּשֶׁר. הָאֶזוֹב הַקָּצֵר אוֹגְדוֹ בַּחוּט עַל הַכּוֹשׁ  
 וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וְטוֹבֵל בְּמִים וּמַעֲלָה וְאוֹחֵז בְּאֶזוֹב וּמִזָּה.

וכדתניא אזור תחילתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו פסול עד שתהא תחילתו כשיריו א'.  
 ומה שכתב רבינו ושיריו שנים קשה דלתנא קמא שיריו אחד נמי כשר: וכתב הר"י קורקוס  
 ז"ל ואפשר דשיריו שנים שכתב רבינו היינו לומר שנים שנשתיירו חשובים כשלשה  
 בתחילה ולכתחילה יכול להזות בהם ואח"כ כתב ואם היו שנים בתחילה כשר פירוש  
 בדיעבד ומינה לאחד שנשתייר דחשיב כשנים בתחילה דומיא דאינך דלכתחילה ובספרים  
 כתוב או אם לקח ובספר כתיבת יד מצאתי ואם לקח והוא סיוע לפירוש זה דהוי מילתא  
 באפי נפשה ועד השתא מיירי בלכתחילה ולמצוה והשתא אתא לאורויי בדיעבד ולעכב  
 עכ"ל. ואין דבריו מיושבים דלא משמע מדברי רבינו כלל דשיריו אחד כשר ולכן נ"ל דרך  
 אחר שכתב תחילה וז"ל ואפשר שסובר רבינו דבהא פליגא ברייתא אמתני' דמאי דקתני  
 במתניתין שיריו שנים דברי ת"ק הם אלא שמה שלא נתבאר במשנה לרבנן דהיינו תחלתו  
 הוא דמוכחינן מברייתא דסגי בשנים וג' למצוה ולא לעכב אבל במאי דפריש במתניתין  
 שיריו שנים לא סמכינן אברייתא ונקטינן כמתניתין ומ"מ זה דוחק עכ"ל. ולי נראה שדרך  
 זה הוא היותר נכון לומר בכוונת רבינו: ומ"ש רבינו אפילו לא נשאר מכל גבעול מהם אלא  
 כל שהוא כשר, זהו ששנינו וגרדומיו כל שהוא ופירש"י גרדומיו כשמזין בו פעמים הרבה  
 מתוך שגבעוליו רכים משתברים וכל שהוא המשתיר באגודה כשר ובלבד שישתייר מכל  
 אחת ואחת כל שהוא שתהא שם אגודתו קיימת. ומ"ש ושירי האזור בכל שהוא, איני יודע  
 מאי קאמר שהרי כתב דשנים בעינן בשיריו ואי אגרדומיו קאמר קשה שהרי כבר אמר ואם  
 נאמר דה"ק ששירי אזור בכל שהו אכתי יקשה קצת למה שינה וקרא לגרדומים שירים:  
 קלח שיש בו ג' בדין וכו' עד כשר. בפ"א דפרה שם: האזור הקצר וכו'. משנה רפ"ב וכת"ק.  
 ומ"ש נסתפק לו וכו'. גם זה שם:

נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם מִן הַחוּט הִזָּה אוֹ מִן הַכּוֹשׁ אוֹ מִן הַגִּבְעוֹל  
הִזָּאתוֹ פְּסוּלָה:

עין משפט ד. הרמב"ם הל' תפילין ופ"ג הי"ב

וְכִיצַד עוֹשִׂין הַרְצוּעוֹת. \* לֹקְחִין רְצוּעָה שֶׁל עוֹר רִחְבָּה  
כְּאַרְךָ הַשְּׁעוּרָה. וְאִם הִיתָה רִחְבָּה מְזוּזָה הַשְּׁעוּרָה כְּשֶׁרָה.  
וְאַרְךָ רְצוּעָה שֶׁל רֹאשׁ כְּדִי שֶׁתִּקְיף אֶת הָרֹאשׁ וְיִקְשֹׁר  
מִמֶּנָּה הַקֶּשֶׁר וְתִמְתַּח שְׁתֵּי הַרְצוּעוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן עַד  
שִׁיגִיעוֹ לַטָּבוֹר אוֹ לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ מַעַט. וְאַרְךָ רְצוּעָה שֶׁל  
יָד כְּדִי שֶׁתִּקְיף אֶת הַזְרוּעַ וְיִקְשֹׁר מִמֶּנָּה הַקֶּשֶׁר וְתִמְתַּח  
רְצוּעָה אַחַת עַל אֶצְבָּע אֶמְצָעִית וְיִכְרֹךְ מִמֶּנָּה עַל אֶצְבָּעוֹ  
שֶׁלשׁ כְּרִיכוֹת וְיִקְשֹׁר. וְאִם הָיוּ הַרְצוּעוֹת אַרְכוֹת יִתֵּר עַל  
שְׁעוּרִים הָאֵלּוּ כְּשֶׁרוֹת:

שו"ע או"ח סימן כז פעיף ה

ה. ט. אורך רצועה של יד היא כדי שיקיף בה הזרוע ויקשור ממנה הקשר

א. כסף משנה: רחבה כאורך שעורה. כ"כ הר"ף ז"ל: ואורך רצועה של ראש כדי שתקיף  
את הראש וכו'. בסוף פרק הקומץ (שם ל"ה): וכמה שיעורייהו אמר ר"ל עד אצבע  
צרידא רב כהנא מחוי כפוף רב אשי מחוי פשוט רבה קטיר להו ופשיט שדי להו רב אחא  
בר יעקב קטר ליה ומתלית ליה. ונראה שרבינו מפרש אצבע צרידא אצבע אמצעי וברצועה  
של יד מיירי וקטר ליה ומתלית ליה היינו קשר באמצע צרידא ומתלית פירוש קושר סביב  
אצבעו ג"פ ורבה קטיר להו ופשיט שדי להו קאי ארצועה של ראש וקטר להו היינו שהיה  
מקיף הראש וקושר הקשר ושאר הרצועות פשיט שדי כלומר היה פושטן ומשליכן שיהיו  
תלויות לפניו. ומ"ש רבינו עד שיגיעו עד הטבור נראה שכך היתה קבלה בידו. והטור כתב  
שיגיעו של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה וי"א של צד ימין עד המילה ושל שמאל  
עד הטבור:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים  
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477  
email: minchat.aaa@gmail.com

ותמתח על אצבע האמצעית ויכרוך ממנה על אצבעו שלשה כריכות <sup>ב</sup> ויקשור אח"כ. ונוהגין העולם לכרוך על הזרוע ששה <sup>ג</sup> או שבעה כריכות.

**הגה:** ואין לכרוך הרצועה על המעברתא <sup>ד</sup> כדי לחזקה על היד.

עין משפט ה.ו. הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ג הי"ג

וּמִכְנִיס רְצוּעָה שֶׁל רֹאשׁ בַּתּוֹכָר שְׁלָה. <sup>ה</sup> וּמִקִּיף בְּמִדַּת רֹאשׁוֹ וְקוֹשֵׁר קֶשֶׁר מְרַבֵּעַ כְּמִין דִּלְ'ת. וְקֶשֶׁר זֶה צָרִיף כָּל תַּלְמִיד חָכָם לְלַמְדּוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ צוּרְתּוֹ בְּכֶתֶב אֶלָּא בְּרֹאֵית הָעֵין. וְכֵן בְּשָׁל יָד קוֹשֵׁר קֶשֶׁר כְּמִין יו"ד. וְתִהְיֶה הָרְצוּעָה שֶׁל יָד עוֹלָה וְיִוָּרֶדֶת בַּתּוֹךְ הַקֶּשֶׁר כְּדִי שְׂיִרְחִיב וְיִקְצֹר בְּעֵת שְׂיִרְצָה לְקֶשֶׁר עַל יָדוֹ:

**ב.** כריכה העליונה תהיה בפרק האמצעי של האצבע, וב' כריכות תחתונות בפרק התחתון המחובר על כף היד.

**ג.** בספר הכוונות כתוב שבעה בסוד שבע הנערות הראויות לתת לה, ואם מצטרפים ב' חצאי הכריכות בהתחלה ובסוף נחלקו בזה די"א דבעינן ז' שלימות, ומדברי האר"י משמע דלא מצטרפים ובעינן שלימות, כה"ח אות ל"ה.

**ד.** זה מדברי המהרי"ל ויש שחלקו עליו והמנהג לקשור. כה"ח אות ל"ו, גם זה ע"פ דברי האר"י ז"ל.

כשחולץ התפילין וקושר הרצועות לבית לא יכרוך הרצועות על המעברתא אלא יכרוך אותה על הרצועה היוצאת מן המעברתא משום שכל אחת יש לה בחינת קדושה בפני עצמה כמבואר בשער הכוונות בדרושי תפילין דרוש ז' ובסוף דרוש ד', כה"ח אות ל"ז. והיום שיש לנו בתים מיוחדים שסוגרים על הבית שבתפילין אולי אין קפידא ועל זה סמכו.

**ה.** כסף משנה: וקשר זה צריך כל תלמיד חכם וכו'. פרקא קמא דחולין (דף ט') מימרא:

**הרמב"ם הל' תפילין ופ"ג הי"ד**

הַרְצוּעוֹת שֶׁל תְּפִלִּין יֵינָם שֶׁל רֹאשׁ בֵּין שֶׁל יָד פְּנִיָּהֶם  
הַחִיצוֹנִים שְׁחוּרִים וְזוֹ הֵלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אָבֵל אַחֲרֵי  
הַרְצוּעוֹת הַזֵּאת וּמִבְּפָנִים הֵן אִם הָיוּ יִרְקוֹת אוֹ לְבָנוֹת  
כְּשֵׁרוֹת. אֲדָמוֹת לֹא יַעֲשֶׂה שָׁמָּה תִּהְיֶה הַרְצוּעָה וּגְנָאִי  
הוּא לוֹ. וְלֹא יִהְיֶה אַחֲרֵי הַרְצוּעָה לְעוֹלָם אֲלֹא כְּעֵין  
הַקְצִיצָה אִם יִרְקָה יִרְקִין וְאִם לְבָנָה לְבָנִים. וְנוֹי הוּא  
לְתִפְלִין שֶׁיִּהְיוּ כָּלָן שְׁחוּרוֹת הַקְצִיצָה וְהַרְצוּעָה כְּלָה:

**שו"ע או"ח סימן כז סעיף יא**

יא. יב. צריך שיהיה השחור שברצועות לצד חוץ, ולא יתהפכו בין של יד  
בין של ראש<sup>ז</sup>. בשל ראש ישלשל הרצועות שיהיו תלולים לפניו ויגיעו  
עד הטבור או למעלה ממנו מעט<sup>ח</sup>.

ז. כסף משנה: הרצועה של תפילין וכו'. בפרק הקומץ (מנחות דף ל"ה) אמר רבי יצחק  
רצועות שחורות הל"מ ואוקימנא לה מבחוץ אבל מבפנים מאיזה צבע שירצה חוץ  
מאדום משום גנאי ודבר אחר מאי גנאי ודבר אחר מבפנים איכא זימנין דמתהפכא. והא  
דאמר' משום גנאי יש מפרשים שמא יאמרו שמיפה עצמו למצוא חן בעיני הזונות ודבר  
אחר כהני עכו"ם שעושין סימנין מבגד אדום. ורש"י ז"ל פירש גנאי שמא יאמרו מדם  
חטיטיו נצבעו ודבר אחר שמא יאמרו אשתו נדה בעל ונצבעו בדם. ורבינו כתב טעם דגנאי  
לבד ולא חשש לכתוב עוד או שמא לא היה בגירסתו. ומ"ש ולא יהיה אחורי הרצועה וכו':  
ז. ממועד קטן דף כ"ה ע"א, ואם נתהפכה הרצועה מדת חסידות להתענות אך מדינא א"צ  
רק יש ליזהר, וגם למצריכים תענית רק כנשארה כך מהופכת, כה"ח אות מ"ט.  
ו. וכתב המ"א בס"ק י"ז דכל הקפידא על הרצועה המקפת הזרוע או את הראש אבל לא  
התלויות, כה"ח אות נ'.

ח. של הימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה מהאר"י ז"ל, וי"א של ימין עד הברית  
ושל שמאל עד הטבור, אך דעת האר"י והזוהר עיקר, כה"ח אות נ"ב.

יא. יג. רוחב הרצועות כאורך שעורה<sup>ט</sup> לפחות, אם פחת משיעור אורך הרצועות ורחבן אם אינו מוצא אחרות מניחן עד שימצא אחרות<sup>י</sup> כשיעור.

יא. יד. תפילין של ראש טוב שיהיו גלויים ונראים<sup>כ</sup>, אבל תלמיד בפני רבו אין דרך ארץ לגלות התפילין בפניו.

הגה: ובשל יד אין להקפיד אם הם גלויים או מכוסים<sup>ל</sup>. והיום שאין מניחים אלא בזמן ק"ש ותפלה גם תלמיד בפני רבו יכול לגלות של ראש וכן המנהג.

### שו"ע או"ח סימן לב סעיף נב

נב. עא. יכניס הרצועה תוך המעברתא ויעשה קשר כמין דלת<sup>מ</sup> בשל ראש וכמין יו"ד בשל יד להשלים אותיות שד"י עם השי"ן בשל ראש.

הגה: ויעשה הקשרים כסדר אותיות השם<sup>נ</sup>, קודם השי"ן בבית שבראש ואח"כ עשיית קשר הדלת ואח"כ היו"ד בתפילין שביד.

ט. בלא עוקצין שיש לה עוקצין ארוכין מאוד, ומשערין בקליפתה, והעולם לא נזהרין בשל יד במקום ההידוק, וגרדומי רצועות פסולין. פרמ"ג אות י"ח, כה"ח אות נ"ג.

י. שדעת השו"ע כרמב"ם והסמ"ק דפחות מהשיעור ברוחבן או באורכן פסולות היכא דאפשר באחרות, ואם פחתו מהשיעור לא יברך עליהם, כה"ח אות נ"ד.

כ. ולדעת האר"י ז"ל צריך שיהיו מכוסים בטלית, כה"ח אות נ"ה.

ל. והלבוש כתב דבשל יד צריך שיהיו מכוסים שנאמר "והיה לך לאות" ולא לאחרים.

מ. וצריך לעשותו לשמה ולא ע"י קטן, מפרמ"ג, א"א אות ס"ט.

אם פתח התפילין כדי לבודקן והסיר הרצועה, כשמחזירה לא יתנה בעוד הקשר עליה אלא יש להתיר הדלת והיו"ד ואח"כ לעשותן שוב משום חשש תולמ"ה. ויש מתירין שלכתחלה יזהר בזה. קול יעקב אות רל"ט.

נ. אבל בדיעבד אין זה מעכב.

עין משפט ז.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ד ה"א

היכן מניחין תפילין של ראש. מניחין אותן על הקדקד שהוא סוף השער שפנגד הפנים והוא המקום שמוחו של תינוק רופס בו. וצריך לכונן אותם באמצע כדי שיהיו בין העינים. ויהיה הקשר בגובה הערף שהוא סוף הגלגלת:

שו"ע או"ח סימן כז סעיף י

יא. צריך שיהיה הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף. וצריך לכוין הקציצה שתהיה באמצע כדי שתהיה כנגד בין העינים, וגם הקשר יהיה באמצע העורף ולא יטה לצד.

כמ"כ צריך שיהיה המקום שבקשר שנראה כעין דל"ת לצד חוץ.

הגה: גם בקשר של יד צריך ליזהר שלא יתהפך.

ס. כסף משנה: היכן מניחין תפילין וכו'. בסוף פרק הקומץ (מנחות ל"ז) בין ענין זה קדקד היכא אמרי דבי רבי ינאי מקום שמוחו של תינוק רופס. פי' מכה: ומ"ש וצריך לכוין וכו' ויהי הקשר בגובה העורף וכו'. שם (דף ל"ה) א"ר יעקב אמר רב יהודה קשר של תפילין צריך שיהא למעלה ועוד שם צריך שיהא הקשר כלפי פנים ופי' רש"י למעלה בגובה הראש ולא למטה בצואר. כלפי פנים ממול עורף ולא בצדי הראש, ומזה נלמוד שצריך לכוין אותה באמצע דכיון שהקשר הוא ממול עורף ממילא הקציצה היא בין העינים ובלאו הכי צריך לעשות כן כדי לקיים קרא דכתיב והיו לטוטפות בין עיניך:

ע. ופי' למעלה בעורף היינו בגובה העורף שהוא סוף הגולגולת, ב"י בשם רמב"ם, ומ"א ס"ק ט"ו, אבל למטה מסוף הגולגולת הוא כנגד הצואר ולא נגד הפנים, וצריך ליזהר בזה.

ואם הניח הקשר בגומא שבעורף לא די שלא קיים המצוה אלא גם בירך ברכה לבטלה, כ"כ השל"ה, כה"ח אות מ"ג. ועיי"ש שתמה עליו.

פ. מכאן משמע שאין עושין דל"ת אלא מצד אחד ולא כמו שנוהגין קצת לעשות ב' דל"תין משני הצדדין, מ"א ס"ק ט"ז.

עין משפט זז.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ד ה"ז

תפילין כל זמן שמניחן \* מברך עליהן ואפלו חולץ ולובש כמה פעמים ביום. וכל המצות כלן מברך עליהם קודם לעשייתן. לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה על הקברת קודם קשירתן. שקשירתן זו היא עשייתן:

**צ. כסף משנה:** תפילין כל זמן שמניחן וכו'. ברייתא פרק לולב וערבה (סוכה דף מ"ו) תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהם דברי רבי וחכ"א אינו מברך אלא שחרית בלבד ואסיקנא דהלכתא כרבי ואמרי' בגמרא רבנן דבי רב אשי כל אימת דממשמשי בהו מברכי וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בהלכות תפילין. ורבינו שהשמיטו נראה שהטעם מפני שהוא ז"ל מפרש כפירוש ר"י שכתב הרא"ש דלא מברך אלא כשנשטמו ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומם וזה לא היה צריך לכתוב דכיון שנשטמו ממקומם כשמחזירם למקומם הנחה גמורה היא ובכלל כל זמן שמניחם מברך עליהם הוא. ואם נפשך לומר שהוא מפרש כפירוש רש"י והתוספות דכל אימת דממשמשי בהו אפילו לא נשטמו מברכי עליהו צריך לומר שהוא ז"ל מפרש שהיו מברכים לשמור חוקיו כמו שכתבו התוספות ומאחר דקי"ל דבשעת סילוק תפילין אין מברכין לשמור חוקיו גם כשממשמש אין מברכין ומפני כך השמיטו: וכל המצות כולן וכו'. פ"ק דפסחים (דף ז'): מימרא דשמואל והביאה הרי"ף בהלכות תפילין: ומ"ש לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה וכו'. בפרק הקומץ (מנחות ל"ה): מאימתי מברך עליהם משעת הנחה עד שעת קשירה. ויש לדקדק בדברי רבינו היכי קאמר דמשום דכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן לפיכך צריך לברך אחר הנחה דאדרבא אם יברך קודם הנחה הוי טפי מברך קודם לעשייתן. וי"ל דבעינן שיברך קודם עשייתן בסמוך וכדמשמע לישנא דעובר וקשירתן זו היא עשייתן ואם יברך קודם הנחתן לא הוי עובר לעשייתן. ועי"ל שמ"ש לפיכך צריך לברך אקודם קשירתן קאי ולא אאחר הנחה ולא אתא לאשמועינן אלא דלא נימא הנחתן זו היא עשייתן וצריך לברך קודם הנחה דליתא אלא קשירתן זו היא עשייתן ולפיכך יכול לברך קודם קשירתן אע"פ שהוא אחר הנחתן. ומ"ש צריך לברך ה"ק קודם קשירתן הוא דצריך לברך כדי שלא יהא אחר עשייתן אבל אם רצה לברך קודם הנחתן הרשות בידו דהא דת"ר מאימתי מברך עליהם משעת הנחתן לאו למימרא דקודם לכן לא יברך אלא לומר שאף משעת הנחתן יברך דשפיר חשיב עובר לעשייתן, ואפשר שזה היה דעת רבינו ירוחם שכתב ומברך עליהם קודם הנחה דהיינו עובר לעשייתן, אבל מדברי הרא"ש והר"ן בפרק לולב הגזול נראה כמו שכתבתי בתחלה דאיהו מברך קודם הנחה:

שו"ע או"ח סימן כה פעיף ה

ה. ט. כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן, לכן צריך לברך על של יד  
אחר ההנחה על הקיבורת קודם קשירתם **ק**, שקשירתם זו היא  
עשייתן.

הגה: וכן בשל ראש מברך על מצות תפילין קודם שמהדקו.

**ק**. היינו קודם הידוק הרצועות על הזרוע, ט"ז ס"ק ז'.  
ואם לא בירך בשעת ההנחה מברך אח"כ דהמצוה נמשכת.